

EDUARD VON HARTMANN (1842. – 1906.)

SADRŽAJ

1. ŽIVOT I DJELA

1. ŽIVOT I DJELA

Najprije je bio oficir, a zatim privatni učenjak u Berlinu. U glavna Hartmannova djela ubrajaju se: *Filozofija nesvjesnog*, *Fenomenologija čudoredne svijesti*, *Povijest i utemeljenje pesimizma*, *Filozofija religije*, *Povijest metafizike* (2 sv.), *Plan sustava filozofije* (8 sv.).

Hartmann je nastojao spekulativne crte svoje filozofije potkrijepiti rezultatima moderne prirodne znanosti. U tu je svrhu nastojao spojiti Hegela i Schopenhauera, Leibnizov individualizam i moderni prirodnoznanstveni realizam što se kod njega stopilo u konkretni monizam. Hartmannovo »nesvjesno« nije nešto psihološko, već apsolutni svjetski duh, supstancija. Njezina su dva atributa: neizmijerna volja i neizmijerna predodžba. Volja je iracionalni nagon, predodžba je ideja bez moći. Na početku su bili u skladu, zatim volja prelazi u prostorno-vremensko opstojanje; otud nesreća, koja traži spas. Spas pak dolazi time da se logično potencira u svijest. Na svijetu prevladava neugoda nad ugodom i zato je bolje ne-bititi nego biti. Preduvjet je spasa zapravo pospješivanje inteligencije i kulture - pesimizam.